

**ÄÄNTEET
JA
KIRJAIMET
PERUSSANASTOA**

TUTUSTUMINEN

- MINÄ OLEN MARJA AHOLA / SAMU HEIKINMATTI.
KUKA SINÄ OLET?
- MINÄ OLEN....
- MINÄ OLEN KOTOISIN SUOMESTA. MISTÄ SINÄ
OLET KOTOISIN?
- MINÄ OLEN KOTOISIN BRASILIASTA / THAIMAASTA
/ IRAKISTA / TUNISIASTA / AMERIKASTA / SAKSASTA
/ MALESIASTA


KIRJAIMET JA ÄÄNTEET

AAKKOSET

Iso kirjain A

Pieni kirjain a

Ääntäminen 'aa'



Harjoittele ääntämistä
ja kirjoittamista!

A a 'aa'

B b 'bee'

C c 'see'

D d 'dee'

E e 'ee'

F f 'äf'

G g 'gee'

H h 'hoo'

I i 'ii'

J j 'jii'

K k 'koo'

L l 'äl'

M m 'äm'

N n 'än'

O o 'oo'

P p 'pee'

Q q 'kuu'

R r 'är'

S s 'äs'

T t 'tee'

U u 'uu'

V v 'vee'

W w 'kaksoisvee'

X x 'äks'

Y y 'yy'

Z z 'tseta'

Å å 'ruotsalainen oo'

Ö ö 'öö'

SANOJA

AAKKOSET

KIRJAIN

VOKAALIT: **a, e, i, o, u, y, ä, ö**

LYHYT VOKAALI: **tuli**

PITKÄ VOKAALI: **tuuli**

DIFTONGI: **tuoli**

KONSONANTIT: **k, p, t, m, n, r, l, s, d, h, j, v**

LYHYT KONSONANTTI: **kuka**

PITKÄ KONSONANTTI (KAKSOISKONSONANTTI): **kukka**

TAVU: tu-li tul-li pank-ki kon-so-nan-tit

SANA: tuli

VIRKE/LAUSE: **O**ppilas tuli aamulla kurssille.

ISO KIRJAIN TULEE VIRKKEEN ALUSSA JA NIMISSÄ:

Oppilas tulee aamulla kurssille. **M**arja, **S**uomi, **L**ahti...

VOKAALIT

asia – aasia

poro – poolo

uni – uuni

älä – sää

pöllö – miljöö

hylly – myyjä

kivi – kiivi

vene - tee

Y

I

U

Ö

E

O

TAKIN (takki)

TEKIN (te)

TOKIN (tokka)

TUKIN (tukki)

TYKIN (tykki)

TÄKIN (täkki)

TÖKIN (tökkiä)

← eri vokaali

→ eri sana

KONSONANTIT

kuka – kukka

tapa – kauppa

mato – matto

lama – lammas

kana – kannu

kala – kallis

ja - kori – porras

käsi – kassi

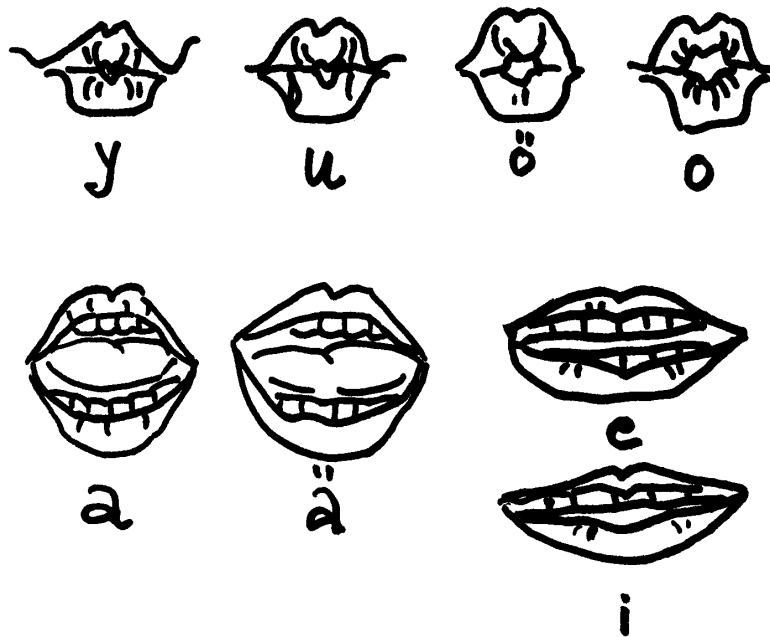
pöydällä

heti

vuosi

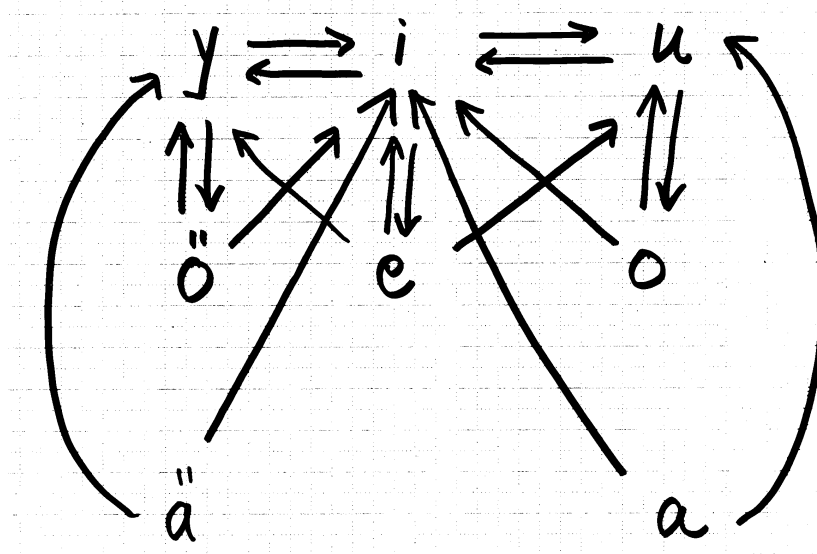


pappa, vauva, tatti, laulu, juna, akka,
kangas, piha, mahdoton



DIFTONGIT

aika
 koira
 uida
 äiti
 öisin
 hyi
 keino
 kaunis
 koulu
 käydä
 köyhä
 hiukan
 neula
 kieli
 tuoli
 syödä



aa, ii → yli 50%

2,3 tai 4 vokaalia voi olla peräkkäin

aie, kauan, kiuas, nykyään, aioitte, kaiuissa, tauoissa, hyöyissä

VOKAALIT

SUOMI (8)

i y u
e ö o
ä a

ARABIA (klass.) (3)

i u
a

ENGLANTI (10)

i u
i u
e e ð
ä ε a

PERSIA (FARSI)(6)

i u
e o
ä a

VENÄJÄ (5)

i u
e o
a

RUOTSI (9)

i y ω u
e ø o
ε a

SAKSA (12)

I Y U
i y u
e ø o
ε ð

KONSONANTIT

SUOMI (13-17)

P t k
(b) d (g)
(f) s ç h
m n ŋ
l,r
v j

ARABIA (klass.)(29-30)

t,ṭ k,q ç
b d,d g
f ʔ,θ,s,s, ʃ,x,h,h
ð,ḍ,z,z y,ħ
m,n
l,r
w j

ENGLANTI (24-25)

p	t	tʃ	k	ʔ
b	d,dʒ	g		
f	θ,s,ʃ			
v	ð,z,ʋ			
m	n	ŋ		
	l			
w	r	j	h	

PERSIA (FARSI)(22)

p,t	k,ʔ
b,d	g
tʃ,dʒ	
f,s,ʃ	x,h
v	z,ʒ j
m	n
	l,r

VENÄJÄ (36)

p,`p,t,`t	k,`k
b,`b,d,`d	g,`g
ts,tʃ	f
f,`f,s,`s, ʃ,`ʃ,x,`x	
v,`v,z,`z,dʋ,j	v
m,`m,n,`n	
l,`l,r,`r	

RUOTSI (18)

p	t	k
b	d	g
s, ʃ,ç,h		
m,n	ŋ	
	j	
l		r

SAKSA (22-23)

P	t	k
B	d	g
Pf	ts,tʃ	
F	sʃ,ç	x
V	z, (ʒ) j	
M	n	ŋ
	L	<u>ʀ</u>

HARJOITUKSIA

i, e, u, o

viini	kokoon	ruutu
sima	Hollola	suuri
menee	Tornio	monet
hullu	haloo	soppa
suruun	koira	
sokko	lupiini	

a, ä

takana	väärin	veri
täkänä	karu	väri
ala	käry	veli
älä	savu	väli
vahan	sävy	hyve
vähän	saat	hyvä
vaarin	säät	ele

älä
yhteen
yhtään

teelle
täällä
teellä

ketään
käteen

y, ö

pisin
pysyn
pii
pyy
siis
syyskuu milli
mylly
tuo
työ
muun
myyn
suon
syön
suuta
syytä

hullu
hylly
iiiiii → yyyyyy
vihkiytynyt
siistiydyn
selviytyä
kyy
syy
nyt
myydä
hyttynen
syyttää
sytyttää
hypätä
hyppäys

hyytää
yksityinen
yhtyä
syyskuu
syksy
synkät
syysillat
jäätynyt
riistanpyynti
pienet pyyt
myllynsiipi
hyytävän
kylmä
hyllyrivi

y, ö

yö (ei ”jöö”)	köli	myykööt
keli	pöö!	myöhemmin
köli	pöllö	pörröpää
helmen	hölmö	hyörikööt
hölmön	mökki	pyörikööt
pelle	söpö	töyhtöhyppä
pöllö	töölö	
koli	säilöä	

vokaalit

yö	kööri	vielä
syy	kyy	viisas
työ	kysyy	visassa
syö	löytyy	viini
löytää	vie	viina
työtön	viettää	viila
myydä	viedä	suuli

suli	töötätä	valinta
huuli	tyytätä	valli
muuli	tuutata	vailla
tuuli	taata	vaasa
tuli	vääntää	viisas
kuuli	kääntää	vaara
mulli	säätää	vääpeli
tulli	vaali	väpeltää

HARJOITUKSIA ÄÄNTÄMISPAIKAN MUKAAN

kita

juna	jyy	kina
jaana	jee	kana
janne	kaija	kukku
jaska	kaj	kukko
joo	kajakki	kakku
jaa	kajuutta	kakka
juu	kajaani	kaakkuri
jää	kojootti	akka
jöö	kuje	takka
jabadabadii	koje	tikku

tukku	gorilla	sangan
tokko	Helsingissä	saha
tökkö	kangas	puhe
tökö	köngäs	piha
tykö	tangon	pyhä
tykkää	pengon	hahaa
tökkää	langon	ehdoton
äkkää	vahingossa	tahdoton
säkä	rangon	hahmoton

kieli

matti	teko	kadulta
tatti	tie	taidetta
ratti	lattia	kadun
kattila	vati	daiquiri
mato	katto	diiva
nato	kato	laulu
raato	dahlia	joulukuu taulu
kati	äidin	kaula
talo	madolla	lilli
taide	sadussa	lalli

trulli	rikka	koulu
mulli	sika	karva
kaulus	nikama	arvo
laila	lalli	varma
leila	ralli	ravi
voila	salli	sarvi
talli	nalli	savi
malli	talli	kissa
nalle	sielu	nanna
kalle	viulu	
lika	kiulu	

huulet

papu	mopo	veli
pappi	omppo	velli
pipi	mummo	kalvo
piippi	muumio	alvi
pipetti	mamo	vati
pupu	mämmi	talvi
pumppu	sauva	vaate
puppu	vauva	vaade

tumppu	barbi	fatsi
tamppi	fasaani	filmi
rappu	fasadi	formaatti
lappu	firma	formaali
banaani	finni	formula
buldoggi	fuula	
barbaari	faija	

HARJOITUKSIA - VOKAALIT

a a sama maa

e ee se menee

i ii miten niin?

o oo osta moottori

u uu kuka puhuu?

y yy hyväsy

ä ää älä jää

ö öö pöllö eläköön

ai ei oi ui yi äi öi

au ou eu iu

äy öy ey iu

ie uo yö

aika	sanoin	käydä
eilen	puhuin	pöytä
oikein	kysyin	leveys
uin	keväisin	villiytyy
lyijy	pöllöillä	tie
äiti	auto	nuori
öisin	oulu	työ
takaisin	eurooppa	
kevein	viulu	

HARJOITUKSIA – KONSONANTIT

d sade sydän kadut syödä dialogi adjektiivi draama

h hei hissi hyvä raha tahto vihko

j jono juna jäätelö raja pojat sohjo kalja ketju

v vain avain vuosi vähän tavu kahvi latva

k kuka kesä kala takana laki vuokra koska yksi jalka
matka

kk kukka piikki palkka pankki kurkku

t talo tuoli täti vetää tahto parta silta patja pestä
metsä

tt katto tuttava saattaa torttu kynttilä
m maa me tämä kumi tyhmä kampa kylmä kerma
mm kummi amme rommi
n nuo nenä jono sanon ääni lahna herne
nn penni tuonne äänne
nk (ŋk) helsinki aurinko sänky
ng (ŋŋ) helsingin auringon kaupungilla sängyssä
r rata ruusu saari meri väärä ohra vuokra sorsa parka
litra
rr marraskuu terrieri
l latu lelu tuli ala klinikka planeetta vihloa kaisla
ll tuli alla velli
s sana sinä iso kuusi seisoa kaisla kansi sorsa pestä
lapsi
ss kissa tässä tassu noussut kurssi kanssa pulssi
b banaani brittiläinen probleema
f filmi frangi flunssa sfinksi
g geologi glögi gramma

HARJOITUKSIA – LYHYT JA PITKÄ VOKAALI

taka takaa

takka taakkaa

tuli tuuli

tuli tulli

kana kanna

uni uuni

saunan saunaan

hyvä tietää

hyvää tietä

ajatellen

ajattelen

kaatuuko

katuko

kantaa kantta

raahaa rahaa

tartun torttuun

lähden Lahteen

poroa ja puuroa

en minä mitenkään

hyvä tietää

RYHMÄSANELU

HELIKOPTERI

VARJO

RUUVI

HUNAJA

PELLE

RAKENTAA

HEVONEN

POIKA

METSÄ

YÖ

PAPUKAIJA

MUURAHAINEN

YSTÄVÄ

KOIRA

N

TYYNY

KÄÄRME

MITATA

JÄÄ

KIRAHVI

AUTO

PÄÄ

JÄNIS

AVAIN

SÄÄ

JÄÄTELÖ

AUTTAVAINEN

ÖLJY

JOUTSEN

INTIAANI

PÖLLÖ

OMENA

VIIRI

KEITTIÖ

ONKI

ILKEÄ

DINOSAURUS

OSTAA

URUT

DOMINO

ETANA

SUU

SYDÄN

VERE

UTELIAS

TAIKURI

ETSIÄ

SORSA

TÄHTI

LEIPÄ

SIILI

TULPPAANI

LUSIKKA

SURULLINEN

VIRTAHEPO

LEIPOA

NUOLI

VYÖ

RUUTU

NUMERO

ILOINEN

ÄÄNTÄMISHARJOITUKSIA

Lastenrunoja:

ÄRRIPURRI ITKUN ALKAA
ÄKSYILEE JA POLKEE JALKAA.

TÄMMÖINEN ON JÖRÖJUKKA
MÖRÖKÖLLI PÖRRÖTUKKA.

LANKAA KEHRÄÄ RUUSUNEN
LANGAN SAA HÄN KULTAISEN.

KISSA TANSSII JÄÄLLÄ
SUKAT, KENGÄT KAINALOSSA,
HIENO PAITA PÄÄLLÄ.

Lauri Viita / Betonimylläri:

PIIRILAULU

PIENARULLA PYÖRII,
HÄNTÄNIEKKA HYÖRII.
VAIHDA JALKAA, ORAVA,
LAISKOJA EI RUOKITA!

PÄÄSSÄ VEIVI KIERTÄÄ,
SAAPAS MAATA HIERTÄÄ.
OPINTIE ON YMPYRÄÄ,
ETEEN JOKA JÄLKI JÄÄ.

AVARUUDEN PUHKI
MUSTA MYLLY HUHKI.
MITÄ LIENEE JAUHANUT,
KUN EI MITÄÄN VARISSUT?

VIRKA

KÄMPÄSSÄ PÖYTÄ JA PENKKI,
PENKILLÄ VETELÄ JÄTKÄ
HUULESSA SAMMUNUT SÄTKÄ.

SEINÄSSÄ NAULA JA LENKKI.
LENKISSÄ NIKKELINUPPI.
NUPISSA MESSINKITUPPI.
TUPESSA VIETERIRASIA
TOIMENA TOTINEN ASIA:

SANOA TÄSMÄLLISESTI,
KAUANKO KUORSAUS KESTI.

Sanontoja:

HILJAN HYVÄ TULEE, AJATELLEN AIVAN KAUNIS.
EI SAAMINEN RIKASTUTA, VAAN SÄÄSTÄMINEN.
KAIKKI KÄTEVÄN KÄTEEN TULEE. JOKA PELISSÄ
RIKASTUU, SE TAVOISSA KÖYHTYY.

Lue ääneen:

MEILLÄ OLIVAT JO KAIKKI MENNEET NUKKUMAAN JA
MINÄKIN YRITIN OLLA PITKÄLLÄNI, MUTTA KUN UNTA
EI RUVENNUT TULEMAAN SIINÄ MAATESSANI, NIIN
AJATTELIN, ETTÄ MITÄ MINÄ TÄSSÄ RUPEAN
KÄÄNTELEHTIMÄÄN, MINÄ LÄHDEN KYLÄLLE.

SANELU

KUKKA KUKA

MATTO MATO

MAATA TAATA

SIILI SILLI

TAPPAAN TAPAN

TAPA TAPPAA

RAHA RAHAA

LAMPPU LAMPI

TULI TUULI TULLI

TAKKA TAKAA TAAKKA

TULEE TULI

KIIVI KIVI

VAAKA VAKAA

ÄÄNNEMARSSI

- A AINA, ANNA ANNIN NANNA!
D DROMEDAARI, SANOI VAARI.
E ENNEN ELLI LEILAA LELLI.
G INGA HÄÄRI, LANGAT KÄÄRI.
H HANNU HUUSI: HEPPA UUSI!
I ITKUIIKKA, SANOI RIIKKA.
J JANNE JALO, OSTA TALO!
K KATRI-MUORI KERMAN KUORI.
L LAINAA, SIINA, LILLIN LIINA!
M MUMMO MUISTI, JUTTU LUISTI.
N NIINAN NUORA OLI SUORA.
O ONNI NOLLA ANTOI OLLA.
P PELLE PIENI, POIMI SIENI!
R RAIMO RAATI LINNAN LAATI.
S SIEVÄ SANNA, SANKO KANNA.
T TIINA INTTI, TALITINTTI.
U UUNO, ULLA, TUUTILULLA.
V VILLE VOUTI VARSAN NOUTI.
Y ANNA KYTYI, PYYSI LYYTI.
Ä ÄITI ÄÄNSI, PÄÄNSÄ KÄÄNSI.
Ö HEIKKI HYÖRI, HYRRÄ PYÖRI.

KUUNTELE. MINKÄ SANAN KUULET?

1. tule tuule
2. tullee tulee
3. tulee tule
4. tuulee tulee
5. saunan saunaan
6. rakasta rakastaa
7. rahan rahaan raahaan
8. nenin neniin
9. nimen nimeen
10. värin väärin väriin
11. pääty päättyy päättyy
12. vettäkö vetääkö
13. kukka kuka
14. kukkaan kukaan kukan
15. kuulut kuullut
16. olutta ollutta
17. laatiko laatikko
18. laatikon laatikoonlaatikkoon
19. ammulla aamulla
20. puussa pussaa

21. lampun	lamppuun
22. syön nyt	syönyt
23. maan	maahan
24. pään	päähän
25. ihmeen	imen
26. aave	haave
27. aamulla	haamulla
28. yhdessä	uudessa
29. uuteen taloon	yhteen taloon
30. kiire	kirje
31. äiti ja minä	äitiä minä
32. väylä	väljä
33. sanaa	sanoo
34. lihaa	lihoo
35. älä	ala
36. alla	ala
37. alla	alle
38. laatikosta	lätäköstä
39. haluta	hälytä
40. nain	näin
41. tuuli	tyyli

42. elämästä	eläimistä	
43. tuttu	tyttö	
44. kumia	kyniä	
45. kylmää vettä	kuumaa vettä	
46. tuo maa	työmaa	
47. mene ylös	mene ulos	
48. puha	pyhä	
49. otan nyt	ottanut	
50. huivin	hyvin	
51. hyvä	hiiva	
52. näki	näky	
53. minä menen	minne menen	
54. sinä menet	sinne menet	
55. kesäkuu	kissa	
56. lehti	lähti	
57. tähtiin	tehtiin	
58. tähteen	tähtiin	
59. tähteen	tehtiin	
60. Lahteen	lehteen	lähteen
61. päälle	päällä	
62. kävellä	keväällä	

63. kerrannut	kerännyt	kierrän nyt
64. päilyä	peiliä	
65. eteinen	etinen	
66. mennään	menneen	
67. vettä veteen	vetää	
68. miehen	mihin	miehien
69. kuulostella	kuulustella	
70. valo	valu	
71. koulut	kuollut	
72. käyttää	kautta	
73. pouta	pöytä	
74. meistä	miestä	
75. soitu	soutu	seutu

TAVU

ka-la	tuo-li	us-kon
lo-ma	kau-an	ok-sa
ha-lu-an	hiu-kan	an-taa
suk-ka	rei-äs-sä	kort-ti
jal-ka	vai-keis-sa	myrs-ky
met-sä	töis-sä	merk-ki

aa-mu

aut-taa

maa

uu-si

ään-tää

työ

oi-ke-a

mu-se-oon

tuo

ai-no-a

inst-ru-ment-ti

yö

a-sum-me

yrt-ti

tie

e-lät-te

ast-ma

tai